

De Minister van Economische Zaken en Klimaat
p/a Directoraat-generaal Energie, Telecom & Mededinging
Directie Energie en Omgeving
Postbus 20.401
2500 EK DEN HAAG

Uw brief van : 4 april 2018
Uw kenmerk : DGETM-EO/ 18053296

Ons adres : Postbus 13
9290 AA Kollum
Ons telefoonnr : 0519-298888
Ons whatsapp nr: 06-12083046
Ons e-mailadres : info@ddfk.nl
Ons kenmerk : 2018-Z75733

Behandeld door : XXXXXXXXXX
Bijlage(n) : 1

Datum : 22 mei 2018

Onderwerp: wijziging winningsplan Blija (NAM)

Geachte heer Wiebes,

Op 5 april 2018 hebben de gemeenten Dongeradeel en Ferwerderadiel uw hierboven aangehaalde brief ontvangen, waarbij de gelegenheid wordt geboden om een advies te geven ter zake van het verzoek van de NAM om een instemmingsbesluit uwerzijds voor het gewijzigde winningsplan Blija. Beide gemeenten werken – op weg naar een gemeentelijke herindeling (gemeente Noardeast-Fryslân) - ambtelijk samen in de DDFK-gemeenten.

Het gevraagde advies wordt dan ook namens beide gemeente gegeven, waarbij wij ons op de volgende deelaspecten zullen richten:

- *Manifest van Friese overheden over gas- en zoutwinning (Fries Manifest);*
- *Schade ten gevolge van bodemdaling en –trilling;*
- *Verdeling lusten en lasten;*
- *Hydraulische putstimulatie ('fracking');*
- *Verkeer;*
- *Communicatie.*

Fries Manifest.

De gezamenlijke Friese gemeenten en de provincie Fryslân hebben het u ongetwijfeld bekende Manifest Gas- en zoutwinning vastgesteld in 2016. De aanleiding voor dit manifest is het feit dat er aanhoudend en toenemend zorgen leven onder de inwoners en bedrijven in gebieden waar gas- en zoutwinning plaatsvindt. Deze zorgen gaan met name over veiligheid, leefbaarheid en waardebehoud van (met name) onroerende zaken. Voor de volledigheid is een exemplaar van dit manifest bij dit advies gevoegd.

Wij kennen een groot belang toe aan de inhoud van dit manifest, en vragen u dan ook met klem om in het besluitvormingsproces in deze terdege rekening te houden met de daarin aangegeven aanbevelingen en wel:

- Dat de informatievoorziening over gaswinning, risico's, effecten en schade-procedures duidelijk en begrijpelijk is en toegankelijk via één loket/portaal;

- Dat de leefbaarheid en de economische vitaliteit in de winningsgebieden op peil moeten blijven en er een goede balans moet zijn tussen lusten en lasten in het gebied;
- Dat in de voorwaarden bij de winningsvergunning een regeling wordt opgenomen voor:
 - het uitvoeren van nulmetingen van opstallen in het winningsgebied met periodieke herhalingsmetingen en hierbij ook de onafhankelijke inzet van tiltmeters te regelen;
 - het vooraf geven van expliciete duidelijkheid richting belanghebbenden in het winningsgebied met betrekking tot de wijze waarop de waarde van vastgoed in het gebied gegarandeerd is en alle uit de winning voorkomende schade binnen een tijdsbestek van hooguit enkele maanden volledig wordt opgelost;
 - het vooraf regelen dat belanghebbenden volledig worden ontzorgd bij het verhalen van mijnbouwschade, zodat belanghebbenden niet te maken zullen krijgen met langdurige bewijslastvraagstukken;
 - het afzien van het geven van toestemming voor het opstarten van gaswinning voordat er sprake is van een rechtsgeldige winningsvergunning.
- Verder:
 - Een harde financiële tegemoetkoming voor leefbaarheidsimpulsen en het behoud en versterken van sociaaleconomische vitaliteit in het winningsgebied, af te spreken met vertegenwoordigers van belanghebbenden, lokale en regionale overheden;
 - Het borgen van regelmatige periodieke communicatie door zowel uw ministerie als het Staatsstaatstoezicht op de Mijnen gedurende de hele effectperiode van de gaswinning. Dit los van de afzonderlijke verantwoordelijkheid van de betreffende mijnbouwmaatschappij richting burgers en bedrijven in het winningsgebied over onder meer de effecten, risico's, onzekerheden en monitoring.

Schade ten gevolge van bodemdaling en -trilling

Het Staatstoezicht op de Mijnen (hierna: SodM) gaat er, op basis van informatie van de NAM, vanuit dat de verwachte bodemdaling ad 6 cm tot 8,3 cm een geleidelijk en gelijkmatig verloop zal kennen, en op basis daarvan wordt er op voorhand geen directe schade aan openbare infrastructuur en bouwwerken verwacht. Wel is het denkbaar dat het Wetterskip Fryslân extra maatregelen in de beheer- en onderhoudssfeer zal moeten nemen.

Desondanks leert de ervaring dat er in de bestaande winningsgebieden dikwijls grote zorgen leven over de mogelijkheid van schade aan en waardevermindering van (met name) onroerende zaken ten gevolge van gaswinning.

Wij achten het, zoals hierboven ook reeds gesteld, van groot belang dat vooraf duidelijk geregeld wordt dat eventuele schadeclaims vlot en adequaat worden afgehandeld. En dat over de afhandeling van eventuele schade duidelijk gecommuniceerd wordt zodat getroffen personen maximaal worden ontzorgd.

Wij gaan er hierbij vanuit dat de omkering van de bewijslast binnen de Mijnbouwwet door u van toepassing kan worden verklaard om daarmee een belangrijk deel van het wantrouwen onder de bevolking tegen gaswinning te kunnen wegnemen.

Aangaande het aspect bodemtrillingen concludeert de NAM in het gewijzigde winningsplan dat praktijkervaringen hebben geleerd dat lichte aardbevingen ten gevolge van gasproductie in de meeste gevallen niet leiden tot schade. Mocht er echter wel schade optreden, die wordt veroorzaakt door de onderhavige gaswinning, dan rust op de NAM de verplichting deze te vergoeden overeenkomstig de regels van het burgerlijk recht (zie : www.nam.nl/veiligheid-milieu-en-schade/schade-en-overlast/schade-melden.html).

Deze bestaande schaderegeling gaat uit van een duidelijk en direct causaal verband in de relatie tussen gaswinning en schade. Dit terwijl uit praktijkvoorbeelden in bijvoorbeeld de provincie Groningen blijkt dat de werkelijkheid veel gecompliceerder kan zijn. Wij zijn derhalve van mening dat u om die reden de omkering van bewijslast van toepassing moet verklaren; zeker in geval wanneer u de motivering van de winningsvergunning vanuit nut en noodzaak mogelijk wilt gaan maken. Er zal hierbij geen sprake mogen zijn van rechtsongelijkheid met winningsgebieden elders in het noorden over het van toepassing verklaren van omgekeerde bewijslast.

Verdeling lusten en lasten

Aan u en uw ministerie om nut en noodzaak in een besluit tot vergunningverlening voor nieuwe – maar ook zoals in dit geval verlengde - gaswinning adequaat te onderbouwen vanuit landelijke belangen en beleidskaders. Nu wij inmiddels geraakt zijn in het tijdvak van energietransitie gaan wij er in deze dan ook zonder meer vanuit dat u de doelstellingen uit het klimaatakkoord van Parijs ook nadrukkelijk in uw overwegingen betreft.

Zoals hiervoor al gesteld staan inwoners en bedrijven veelal afwijzend en wantrouwend tegenover plannen voor gebruik van de ondergrond voor gaswinning; overigens evenzeer voor zoutwinning. Genoemde groep vindt over het algemeen dat zij de lasten dragen voor het belang van Nederland als geheel maar in dat geheel niet/nauwelijks delen in de opbrengsten. Mijnbouwactiviteiten brengen met zich mee dat er in zekere mate specifieke regionale en/of lokale belasting is. Opgetreden schade wordt in beginsel achteraf vergoed, maar inwoners ervaren extra ongemak en een negatieve invloed op hun woonomgeving waar ze niet om hebben gevraagd en waar tot dusverre niets dan wel zeer weinig tegenover staat. Het gebied zit hierbij niet te wachten op goed bedoelde regionale initiatieven van een goedwillende/-ogende winningsmaatschappij.

De rijksoverheid draagt een belangrijke verantwoordelijkheid vooraf te zorgen dat behoud en versterking van leefbaarheid en vitaliteit van een sociaal economisch kwetsbaar gebied – tevens krimpregio - adequaat en duurzaam is geregeld. Dit voordat een definitief besluit wordt genomen over een winningsvergunning. Wij gaan uit van een Rijksbelang om er vooraf voor te zorgen dat het winningsgebied in het lange termijnperspectief niet verzwakt zal worden door verdere gaswinning.

Hydraulische putstimulatie

Het SodM heeft op 4 april 2018 advies uitgebracht op het gewijzigde winningsplan van de NAM. In dit advies gaat het SodM specifiek in op hydraulische putstimulatie. Door toepassing van deze techniek, die ook wel bekend staat als 'fracking', kan het gas makkelijker naar de put stromen en wordt de productie verhoogd. Het toepassen van deze techniek gaat volgens het SodM wel gepaard met een aantal risico's en wel met betrekking tot :

- het verlies van de integriteit van de afsluitende lagen;
- het verlies van integriteit van de put;
- het optreden van bevingen;
- de blootstelling van mens en milieu aan chemicaliën.

Het SodM concludeert dat de informatie van de NAM over de stimulatiewerkzaamheden vooreerst voldoende is en dat eerst bij de verplichte indiening van een werkplan voorafgaande aan de daadwerkelijke toepassing van die techniek een definitief oordeel over de toelaatbaarheid kan worden gegeven. De toetsing daarvan is aan het SodM. De lokale overheid en de gemeenschap lijken daar niet meer in te worden gekend; dit terwijl 'fracking' in de volksmond toch negatieve gevoelens oproept. In het onderhavige gebied wordt het gebruik van chemicaliën in de ondergrond – in een akkerbouwgebied waarin al sprake is van verziltingsproblematiek – als risicovol en daardoor zorgelijk gezien.

De stelling dat er sprake zou zijn van een klein risico neemt niet weg dat het risico zich kan voltrekken. Voor een gebied met de kenmerken zoals hiervoor omschreven zou dat in dat geval in sociaaleconomische zin zeer negatief uitpakken.

(Vracht-)verkeer

Het kleinschalige wegennet vanaf de provinciale weg N 357 zal bij een verlengd winningsplan nog maximaal 30 jaar langer gebruikt worden in een intensiteit/frequentie waarvoor het type weg niet ontworpen is. Het is daardoor niet ondenkbeeldig dat de gemeenschap daardoor voor hogere kosten komt te staan. Ingeval tot verlengde gasproductie wordt overgegaan, dan zullen hierover voorafgaand nadere afspraken moeten worden gemaakt om de (hinder-)effecten zoveel mogelijk te minimaliseren.

Communicatie

Samen met burgers en bedrijfsleven rondom de winningslocatie en het wingebied hebben wij zorgen en staan wij kritisch tegenover de voorgenomen gaswinning. Men staat hier in zijn algemeenheid afwijzend tegenover. Die zorgen richten zich vooral op de bodemdaling en -trilling, en de mogelijke gevolgen die dit kan hebben voor de woon- en leefomgeving, met name op het gebied van de risico's, de overlast en de mate van afdoende maatregelen.

Dezelfde zorgen worden geuit ten aanzien van hydraulische putstimulering en eventueel hieruit voortvloeiende aanvullende risico's.

Wij zijn van mening dat er meer en beter verantwoord, als ook gecommuniceerd, kan worden over nut en noodzaak van het kennelijk volledig benutten van relatieve kleine gasvelden als die van Blije. Hierbij speelt in zekere zin het terugdringen van het winningsvolume van het Groninger gasveld ook een rol in de beeldvorming.

Zoals ook in het Fries manifest is aangegeven, hechten wij zeer aan een helder communicatietraject. Gezien de lange looptijd van de verlengingstermijn zou een langjarige regelmatige frequentie op zijn plaats zijn.

Gezien het vorenstaande stellen wij ons dan ook op het standpunt dat wij slechts tot een positief advies kunnen komen als aan de beschreven voorwaarden wordt voldaan; zoals gezegd is het Fries Manifest in dezen voor ons van doorslaggevend belang.

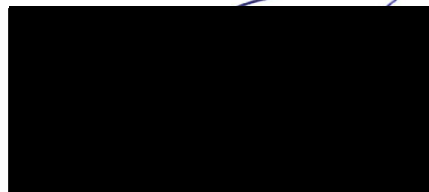
Wij sluiten af in de verwachting dat uw inzet in het onderhavige besluitvormingstraject gericht zal zijn op een goede wegging van de belangen van de inwoners en bedrijven in deze sociaaleconomisch kwetsbare regio.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Ferwerderadiel,

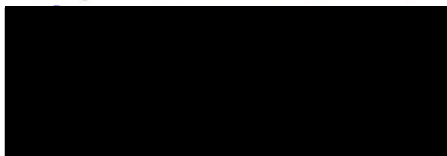

Secretaris

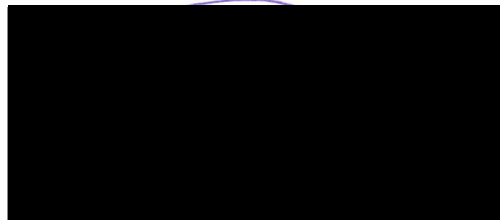

Burgemeester

Burgemeester en wethouders van Dongeradeel,

Secretaris

Burgemeester

Manifest

van Friese overheden over gas- en zoutwinning

De gezamenlijke Friese gemeenten en provincie Fryslân constateren dat er zorgen leven onder inwoners en bedrijven in gebieden waar gas- en zoutwinning plaatsvindt. Deze zorgen gaan over veiligheid, leefbaarheid en waardebehoud van onroerend goed.

Wij constateren dat:

1. gaswinning de komende jaren onvermijdelijk zal zijn in ons land;
2. gaswinning langdurig plaatsvindt, omgeven is met onzekerheden en de effecten hiervan zich pas na vele jaren openbaren;
3. er veel aandacht is voor de actuele risico's in Groningen en daar lessen worden geleerd die ook toepasbaar zijn op Fryslân;
4. zich in Fryslân een groot deel van de Nederlandse kleinere aardgasvelden bevindt en dat deze aardgasvelden een belangrijke rol vervullen in het zogenoemde kleine veldenbeleid;
5. hoewel deze naar aard en schaal minder dan het Groninger veld gaswinning in kleine velden ook leidt tot bodemdaling en tevens seismische risico's met zich meebrengt;
6. ook zoutwinning resulteert in bodemdaling;
7. hierdoor vaker en omvangrijker herstel van infrastructuur en waterhuishoudkundige systemen noodzakelijk is dan zonder delfstoffenwinning;
8. er in onze winningsregio's sprake is van een groot aantal oude ondiep gefundeerde gebouwen welke gevoelig zijn voor bodembeweging;
9. decentrale overheden geen zeggenschap hebben over gas- en zoutwinning;
10. er in de maatschappij sprake is van een toenemende onrust over de effecten van gas- en zoutwinning, het draagvlak afneemt en hier in de Tweede Kamer ook volop aandacht voor is;
11. het Rijk de aanbevelingen van de Onderzoeksraad voor Veiligheid heeft overgenomen en aangeeft te willen investeren om de acceptatie van mijnbouw in winningsregio's te verbeteren;
12. dat de Minister de omkering van bewijslast niet van toepassing wil verklaren voor winningsgebieden buiten Groningen.

Gelet op deze constatering vinden wij dat:

- het Rijk en de gas- en zoutwinningsbedrijven voortvarend en daadkrachtig met deze constatering aan de slag moeten en een grotere maatschappelijke betrokkenheid moeten tonen, waarbij:
 - de informatievoorziening over gaswinning, risico's, effecten en schade-procedures duidelijk, begrijpelijk moet zijn en toegankelijk via één loket/portaal;
 - leefbaarheid en economische vitaliteit in de winningsgebieden op peil moeten blijven en er een goede balans moet zijn tussen lusten en lasten in het gebied;
- er een grotere rol moet zijn voor de lokale overheid.

Wij roepen de Kabinetsleden en Tweede Kamerleden op om meer aandacht te hebben voor deze zorgen en voortvarend te werken aan het herstel van vertrouwen en draagvlak. Om dit te bewerkstelligen willen wij dat het Rijk de volgende zaken concreet gaat regelen in het belang van de inwoners en bedrijven in de winningsgebieden:

- De winningsbedrijven verplichten om:
 - nulmetingen van onroerend goed in winningsgebieden uit te voeren met periodieke herhalingsmetingen;
- In de Mijnbouwwet:
 - de omkering van bewijslast in te voeren voor mijnbouwschade als gevolg van gas- en zoutwinning voor alle winningsgebieden in Nederland;
 - decentrale overheden meer invloed te geven in het voorbereidingstraject voorafgaand aan de vergunningverlening voor delfstoffenwinning.
- In algemene zin:
 - concreet per winningsplan een duidelijke balans in de lusten en lasten bestaande uit een harde financiële tegemoetkoming voor winningsregio's af te spreken met vertegenwoordigers van belanghebbenden, lokale en regionale overheden.
 - het verbeteren van de communicatie van betrokken rijksinstanties richting burgers en bedrijven in de winningsgebieden over onder meer effecten, risico's, onzekerheden en monitoring.

Alleen door goede samenwerking van alle betrokken partijen kan er worden gewerkt aan het herstellen van vertrouwen en draagvlak van inwoners en bedrijven in de winningsgebieden. Het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid om er voor te zorgen dat de leefbaarheid en economische vitaliteit in de winningsgebieden op peil blijft, zodat het hier nu en in de toekomst goed leven en werken is.

VFG
vereniging van
friese gemeenten

provinsje fryslân
provincie fryslân